

Nr 241.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.

(3:e och 4:e avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 beräkna följande förslagsanslag till barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, nämligen

under andra huvudtiteln		kronor	95,000
» tredje	»	»	16,000
» fjärde	»	»	700,000
» femte	»	»	410,000
» sjätte	»	»	19,000
» sjunde	»	»	340,000
» åttonde	»	»	300,000
» nionde	»	»	75,000
» tionde	»	»	140,000
» trettonde	»	»	4,000

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 5 maj 1939 dagtecknad proposition, nr 302, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. må i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

dels besluta, att utgifterna för barntillägg skola bestridas: beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för barntillägg;

dels ock å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 anvisa följande *förslagsanslag till Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, nämligen*

under andra	huvudtiteln		kronor	95,000
» tredje	»		»	16,000
» fjärde	»		»	700,000
» femte	»		»	410,000
» sjätte	»		»	19,000
» sjunde	»		»	340,000
» åttonde	»		»	300,000
» nionde	»		»	75,000
» tionde	»		»	140,000
» trettonde	»		»	4,000.

Enligt gällande dyrtidstilläggsbestämmelser utgår för närvarande barn-tillägg för varje barn under 16 år, för vilket försörjningsplikt förelåg vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser. För varje bidragsberättigande barn utgår barntillägg med 10 kronor till befattningshavare med oreglerad avlöning och 9 kronor till befattningshavare med reglerad avlöning. Barntillägg utgår icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Vidare föreskrives, att barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning som nyss sagts är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligen urståndsatt att bidraga till familjens underhåll.

Enligt riksdagens skrivelse nr 388 år 1938 skola tjänstemän, som omedelbart före övergången till civila avlöningsreglementet uppbära barntillägg enligt gällande dyrtidstilläggsbestämmelser, övergångsvis bibehållas vid denna förmån. Detsamma har förutsatts böra gälla i fråga om beställningshavare vid försvarsväsendet, för vilka lönereglering genomföres från och med nästa budgetår, ävensom för icke-ordinarie personal, som blir underkastad nya avlöningsbestämmelser. Sedermera har det ock förutsatts, att kommunalt anställda lärare skola, sedan deras lönebelopp anpassats efter civila avlöningsreglementets bestämmelser, övergångsvis bibehållas vid rätten att uppbära barntillägg.

Departementschefen har nu ansett erforderligt att i vissa avseenden närmare angiva de kategorier befattningshavare, vilka — under den allmänna förutsättningen, att vederbörande befattningshavare den 1 juli 1939 till följd av lönereglering övergår till de från och med denna dag gällande nya avlöningsbestämmelserna samt att befattningshavaren omedelbart före övergången ägt åtnjuta i dyrtidstillägg ingående barntillägg — böra komma i åtnjutande av förmånen av barntillägg. Därvid har i första hand erinrats

om den ordinarie personal, som den 1 juli skall inordnas under civila avlöningsreglementet och militära avlöningsreglementet.

Departementschefen har därvid beträffande de befattningshavare, som skola inordnas under civila avlöningsreglementet, framhållit, att befattningshavarna vid statens anstalt för fallandesjuka, statens väginstitut, statens kriminaltekniska anstalt, handelsflottans pensionsanstalt och konjunkturinstitutet samt vissa vaktmästare inom undervisningsväsendet icke uppbära dyrtidstillägg och således icke bliva berättigade till barntillägg. Beträffande övriga vaktmästare inom undervisningsväsendet ävensom befattningshavarna vid statens förenämnda uppfostringsanstalter, vilka befattningshavare nu uppbära oreglerad avlöning, har departementschefen ansett sig icke böra föreslå bibehållande av här ifrågavarande barntillägg.

Beträffande de befattningshavare, vilka från och med den 1 juli 1939 komma att inordnas under civila och militära icke-ordinariereglementena, har departementschefen ansett sig böra förorda, att följande icke-ordinarie befattningshavare komma i åtnjutande av övergångsvis utgående barntillägg, nämligen de befattningshavare, som vid någon av de förvaltningsgrenar, inom vilka barntillägg skola utgå till ordinarie befattningshavare, omedelbart före den 1 juli 1939 äro anställda såsom tjänstemän å extra stat, extra ordinarie tjänstemän, extra tjänstemän eller aspiranter. Samma förmån bör enligt departementschefens mening jämväl tillkomma exempelvis s. k. långtidsvikarier och befattningshavare, som avses i Kungl. Maj:ts brev den 13 maj 1938 (nr 199) till rikets hovrätter angående avlöning till vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna.

Beträffande slutligen de kommunalt anställda lärare, vilkas lönebelopp genom provisoriska bestämmelser avses skola anpassas efter civila avlöningsreglementet, har departementschefen förordat, att ordinarie, extra ordinarie, extra och vikarierande lärare samt med dem i avlöningshänseende likställda befattningshavare böra komma i åtnjutande av övergångsvis utgående barntillägg.

Beträffande de närmare grunderna för medgivande övergångsvis av barntillägg, har departementschefen yttrat följande.

Av vad jag inledningsvis anfört framgår, att barntillägg böra utgå för barn, för vilka befattningshavare ägt att omedelbart före övergången till de nya avlöningsbestämmelserna åtnjuta dylikt tillägg. Med hänsyn till utformningen av gällande dyrtidstilläggsbestämmelser bör alltså försörjningsplikt för bidragsberättigande barn ha inträtt senast den 31 mars 1939.

Om befattningshavare omedelbart före övergången till de nya avlöningsbestämmelserna på grund av tjänstledighet eller annan anledning icke uppburit barntillägg, ehuru han skulle varit berättigad därtill, därest han tjänstgjort, bör detta icke förhindra, att han berättigas åtnjuta barntillägg efter återinträdandet i tjänst.

Övergångsvis medgivet barntillägg bör bibehållas till och med utgången av det kalenderkvartal, under vilket barnet fyller 16 år. I anslutning härtill må framhållas, att befattningshavare, som enligt vad förut anförts skulle komma i åtnjutande av barntillägg, icke bör förlora denna förmån, därest han i samband med övergången till de nya avlöningsbestämmelserna eller därefter tillträder ny statlig eller kommunal befattning, varå dessa bestäm-

meler äro tillämpliga. Skulle han övergå till annan statlig eller kommunal tjänst och därefter återvända till bidragsberättigande befattning, bör Kungl. Maj:t äga möjlighet att, därest särskilda omständigheter så motivera, från fall till fall besluta, att tidigare medgivna barntillägg må bibehållas. Beträffande läsårsavlönade lärare, till vilka jag återkommer i det följande, vill jag därjämte framhålla, att den omständigheten, att anställningen för dylika lärare formellt upphör under tidsperioder, då de icke tjänstgöra, ej får medföra, att de vid i vanlig ordning inträffande förnyad anställning fränkännas de övergångsvis utgående barntillägg, till vilka de tidigare berättigats.

Departementschefen har därjämte berört vissa detaljspörsmål, som delvis innebära ett förtydligande av departementschefens i det föregående återgivna uttalanden.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att jag hittills åsyftat sådan övergång till de nya avlöningsbestämmelserna, som äger rum till följd av löne reglering den 1 juli 1939. Emellertid kan tänkas, att befattningshavare utan dylikt samband övergår till sådan befattning, å vilken nämnda bestämmelser äro tillämpliga. Sådana befattningshavare böra icke bibehållas vid barntillägg även om övergången skulle sammanfalla med de nya bestämmelsernas ikraftträdande.

Enligt propositionen nr 245 till årets riksdag med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. skola å övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavare under tjänstgöring få sin ersättning grundad på det nya avlöningsreglementet. Därest riksdagen godkänner detta förslag, böra ifrågasvarande beställningshavare under tjänstgöringstiden erhålla barntillägg. Bestämmelse härom bör lämpligen upptagas bland de detaljföreskrifter, som bliva erforderliga för regleringen av nämnda ersättning.

De tjänstemän vid utrikesförvaltningen, som komma i åtnjutande av barnbidrag enligt bestämmelserna härom, böra icke komma i fråga till de övergångsvis utgående barntilläggen.

Inom det statliga och kommunala undervisningsväsendet finnas vissa lärare, som uppbära avlöning för läsår. Dylik avlöning tillkommer, såvitt nu är i fråga, extra lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter samt extra ordinarie och vikarierande nomadlärare ävensom följande kommunalt anställda lärare, nämligen extra ordinarie och vikarierande folk- och småskollärare samt vikarierande lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor. I det föregående har såsom tidpunkt för övergång till de nya avlöningsbestämmelserna angivits den 1 juli 1939. Denna tidsbestämning kräver emellertid viss modifikation beträffande ifrågasvarande lärare, beroende på den speciella arten av deras anställning. Enligt gällande bestämmelser omfattar nämligen anställningen endast den tid, varunder lärarna äro i tjänst. För egen del anser jag tillfyllest, att läsårsavlönad lärares övergång till de nya avlöningsbestämmelserna inträffat antingen den 1 juli 1939 eller under tiden till och med början av höstterminen nämnda år. Av samma skäl bör för dessa lärare med tidpunkten omedelbart före övergången till de nya avlöningsbestämmelserna avses utgången av vårterminen 1939.

Då jag inräknar de vikarierande lärarna bland befattningshavare, som böra bibehållas vid barntillägg, förutsätter jag, att de för åtnjutande av denna förmån skola hava tjänstgjort såsom vikarier hela vårterminen 1939. Jag anser denna kvalifikation motiverad med hänsyn till den mindre fasta anställning, som de vikarierande lärarna intaga i förhållande till övriga läs-

årsavlönade lärare. Emellertid bör möjlighet stå öppen för Kungl. Maj:t att på särskild framställning medgiva barntillägg, därest vid kortare vikariats-tjänstgöring speciella omständigheter få anses motivera detta.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att även andra fall kunna inträffa, då särskilda omständigheter tala för att i det föregående icke berörda statliga eller kommunalanställda icke-ordinarie befattningshavare medgivas förmånen av övergångsvis utgående barntillägg. Det synes mig därför lämpligt, att Kungl. Maj:t erhåller generellt gemyndigande att i dylika fall besluta om befattningshavares bibehållande vid barntillägg.

Barntillägg bör för varje bidragsberättigande barn utgå med 9 kronor. I övrigt böra gälla samma grunder för åtnjutande av barntillägg, som föreskrivits i gällande dyrtidstilläggskungörelse.

Beträffande sättet för barntilläggens bestridande har departementschefen anfört följande.

Utgifterna för barntillägg böra under nästa budgetår bestridas beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från för ändamålet anvisade anslag under de olika huvudtitlarna. För bestridande av de övergångsvis utgående barntilläggen till kommunanställda lärare skulle med hänsyn härtill upptagas ett särskilt anslag under åttonde huvudtiteln. Emellertid erfordras icke någon medelsanvisning för detta ändamål under nästa budgetår. Om nämligen, såsom jag i samband med framläggande av förslag angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. kommer att förorda, gällande bestämmelser om förskottsutbetalningar till skoldistrikten av dyrtidstillägg upphävas från och med nästa budgetår, torde förskott ej heller böra lämnas å kostnaderna för barntillägg. Härav följer, att ersättningarna till skoldistrikten för kostnaderna för barntillägg under budgetåret 1939/40 icke komma att utbetalas förrän efter ingången av budgetåret 1940/41.

I övrigt har departementschefen ansett, att anslagen till barntillägg böra äskas med de i statsverkspropositionen beräknade anslagsbeloppen. I enlighet härmed skulle kostnaderna för barntillägg under nästa budgetår, såvitt desamma icke avse de affärsdrivande verken och nyss angivna verk med specialbudgeter, beräknas sammanlagt till 2,099,000 kronor.

I förevarande proposition har föredragande departementschefen angivit de närmare riktlinjer, som böra följas vid medgivande övergångsvis av barntillägg åt de statens befattningshavare, som övergå till de nya civila och militära avlöningsreglementena och de nya civila och militära icke-ordinarie reglementena ävensom åt de kommunalt anställda lärare m. fl., för vilka provisoriska avlöningsbestämmelser avses skola meddelas. Vad i dessa hänseenden anförts och föreslagits har icke givit utskottet anledning till invändning. Under erinran om att de i propositionen under olika huvudtitlar äskade anslagsbeloppen för bestridande av barntillägg överensstämma med de i statsverkspropositionen för detta ändamål preliminärt beräknade beloppen, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må

a) medgiva, att barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. må i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet den 5 maj 1939 förordade grunder utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

b) besluta, att utgifterna för barntillägg skola bestridas: beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid statens hingst-depåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för barntillägg;

c) för budgetåret 1939/40 anvisa följande *förslagsanslag* till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst*, nämligen

under andra	huvudtiteln		kronor	95,000
» tredje	»		»	16,000
» fjärde	»		»	700,000
» femte	»		»	410,000
» sjätte	»		»	19,000
» sjunde	»		»	340,000
» åttonde	»		»	300,000
» nionde	»		»	75,000
» tionde	»		»	140,000
» trettonde	»		»	4,000.

Stockholm den 31 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 240.